

לקוטי תורה • פרשת חקת • מאמר 9

ביאור ענין עלי באר כו'

ביאור ענין "עלי באר" וכו'

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/9](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/9)

1 ביאור ענין עלי באר כו'

ביאור ענין "עלי באר" כו'

2 הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] תחלת שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] שהמ"ן [שהמ"ן נוקבין] דנוק' [דנוקבא]

הוא נמשך ברחם שלה מן המוח שלה.

והנה מבואר בעץ חיים, בתחילת שער מ"ן ומ"ד, שמי הנוקבין של נוקבא נמשכים אל רחמה מן המוח שלה,

כמו שהמ"ד [שהמ"ן דוכרין] נמשך מן המוחין שלו. ומבואר שם שהמ"ן [שהמ"ן נוקבין] דנוק' [דנוקבא] הוא מהזמ"ל [מהז' מלכים] דתוהו מה שנטבע בקליפות

כשם שמי הדוכרין נמשכים מן המוחין שלו. ומבואר שם שמי הנוקבין של נוקבא הם משבעת מלכי תוהו: מה ששקע בקליפות

ולא נתברר עדיין וע"י תפלתנו וע"י המצות מבררין ומוציאין משם הניצוצים ומעלים אותן בבחי' מ"ן [מ"ן נוקבין] (ע"ש דרוש י"א סי' ז').

ועדיין לא התברר. באמצעות תפלתנו ובאמצעות המצוות אנו מבררים ומוציאים משם את הניצוצות ומעלים אותם בבחינת מי נוקבין (ראו שם, דרוש י"א, סעיף ז').

ונמצא שהמ"ן [שהמ"ן נוקבין] שרשו מחכמה דעולם התהו שהזמ"ל [שהז' מלכים] הם מבחי' המוחין שהם החכמה כמשי"ש [כמה שכתוב שם] בע"ח [בעץ חיים] דרוש א'.

נמצא ששורשם של מי הנוקבין הוא בחכמה של עולם התוהו, שכן שבעת המלכים הם מבחינת המוחין, שהם החכמה, כפי שכתוב שם בעץ חיים, דרוש א'.

(ומ"ש שנמשך מן המוח שלה דהיינו מוחין דנוק' [דנוקבא] דז"א דאצילות דתיקון נתבאר במ"א שהוא עד"מ כמו בגשמיות מה שהאשה מזרעת אע"פ [אף על פי] שנמשך ממוח שלה עכ"ז [עם כל זה] עיקרו בא מהמאכלים

(ומה שכתוב שהם נמשכים מן המוח שלה, כלומר מן המוחין של נוקבא דז"א דאצילות דתיקון, הוסבר במקום אחר שזהו על דרך משל, בדומה לגשמיות: מה שהאישה מזריעה, אף על פי שנמשך מן המוח שלה, עיקרו בכל זאת בא מן המאכלים

שהיא אוכלת שמתברר המאכל עד שעולה החיות ממנו למוח שלה והמוח שלה מתחזק עי"ז אז דוקא נגמר ונמשך המשכת המ"ן [המ"ן נוקבין] ממוח שלה ברחם שלה להיות מזה הולדה ועמ"ש קצת מזה בביאור נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

שהיא אוכלת. המזון מתברר עד שהחיות שבו עולה למוח שלה, והמוח שלה מתחזק מכך; רק אז מסתיימת ונמשכת המשכת מי הנוקבין מן המוח שלה אל הרחם שלה, כדי שתוכל להיווצר מכך הולדה. וראו מעט על כך בביאור "נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין".

ועד"ז יובן למעלה בענין המ"ן [המ"ן נוקבין] שהוא בירורים דחכמה דהתו שמתבררים מק"נ [מקליפת נוגה] ועולים עד שנכללים במוחין דנוק' [דנוקבא] דאצילות ועי"ז נמשך ממוח שלה המ"ן [המ"ן נוקבין] כו' ונמצא עכ"פ [על כל פנים] המ"ן [המ"ן נוקבין] שרשו מחכמה דתהו.

ועל דרך זו יובן למעלה בענין מי הנוקבין: הם בירורים של חכמה דתהו, שמתבררים מקליפת נוגה ועולים עד שהם נכללים במוחין של נוקבא דאצילות; ועל ידי כך נמשכים מי הנוקבין מן המוח שלה וכו'. נמצא, על כל פנים, ששורשם של מי הנוקבין הוא בחכמה דתהו.

ועי"ש בע"ח [בעץ חיים] מציאותן מוחין של הנקבות כולם. משמע שהוא חכמה דמלי דתהו) והנה בחכמה דתהו יש הארת הכתר דתהו

וראו שם בעץ חיים: "מציאותן מוחין של כל הנקבות". מכאן משמע שמדובר בחכמה דמלכות דתהו). והנה בחכמה דתהו יש הארה מכתר דתהו,

שהרי החכמה מאין תמצא שהיא בחי' כתר שבכל מקום בחי' הכתר הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה עם הנאצלים אשר ראשיתן היא החכמה

שהרי "חכמה נמצאת מאין" — זו בחינת כתר; כי בכל מקום בחינת כתר היא המחברת את המאציל, אין סוף, ברוך הוא, עם הנאצלים [שהחכמה היא ראשיתם].

וגם כאן בבחי' בירור דרפ"ח ניצוצין דתהו שבנוגה לעלות בבחי' מ"ן [מ"ן נוקבין] מאחר שחכמה דתהו היא המ"ן [המ"ן נוקבין] א"כ גם בחי' הכתר דתהו מאיר בבחי' חכמה זו.

וכך גם כאן, בבירור 288 ניצוצות התהו שבנוגה, כדי להעלותם בבחינת מים נוקבין: מאחר שחכמה דתהו היא המים נוקבין, הרי שגם בחינת כתר דתהו מאירה בחכמה זו.

שהרי בחי' כתר דתהו הוא בחי' ממוצע שעל ידו נמשך האור בחכמה דתהו כמו שכתר דתיקון הוא ממוצע במקומו.

שהרי בחינת כתר דתהו היא בחינת ממוצע, שעל ידו נמשך האור בחכמה דתהו, כשם שכתר דתיקון הוא ממוצע במקומו.

רק שבתיקון נעשו בבחי' פרצופים. וכתהו היו בבחי' נקודות זת"ז [זה תחת זה] כו'. (וע' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']).

אלא שבתיקון נעשו פרצופים, ואילו בתהו היו נקודות זו תחת זו וכו'. (וע' בע"ח שמ"א פ"ג).

והארה זו היא גבוה גם מחו"ב [מחכמה ובינה] דתיקון כי בתהו היו האורות מרובים כו'. וזהו ענין באר מים חיים.

והארה זו גבוהה אף מחכמה ובינה דתיקון, שכן בתהו היו האורות מרובים וכו'. וזהו ענין "באר מים חיים",

שהוא בחי' העלאת מ"ן [מיינן נוקבין] דנוק' [דנוקבא] וע"ז נאמר לעתיד והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהוא בינה דתיקון.

שהיא בחינת העלאת המים נוקבין של נוקבא. ועל כך נאמר על העתיד לבוא: "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, חצים אל הים הקדמוני" — שהוא בינה דתיקון.

והקשה ע"ז בזהר שלח (דקע"א) מאן חמא חפירא דכירא (ונ"ב מהרח"ו [מהרבי חיים ויטאל] באר חפרוה) יהיב מיינן למבועא דנביעא בינה דאצי' שבתוכה הארת הכתר והחכמה כו'.

ועל כך מקשה הזוהר שלח (דקע"א): "מי ראה חפירת באר" (ובהגהת רבי חיים ויטאל: "באר חפרוה") "נותנת מים למבוע הנובע" — כלומר לבינה דאצילות, שבתוכה מאירות בחינות כתר וחכמה וכו'.

ותוכן התירוץ הוא מפני שע"י הבאר עולים מ"ן [מיינן נוקבין] שהם מכח"ב [מכתר חכמה בינה] דתהו שהם גבוהים יותר בשרשן מכח"ב [מכתר חכמה בינה] דתיקון. וכמ"ש במ"א על מאמר הזוהר הנ"ל:

ותוכן התירוץ הוא שעל ידי הבאר עולים מים נוקבין, שמקורם בכתר, בחכמה ובבינה דתהו, ששורשם גבוה יותר משורש כתר, חכמה ובינה דתיקון. וכפי שמבואר במקום אחר על מאמר הזוהר הנזכר לעיל.

3 ולהבין ביאור הדברים הנה איתא בספר הבהיר שיש ע"ס [עשר ספירות] מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. מלמעלה למטה ידענו. מלמטה למעלה לא ידענו.

כעת, כדי להבין את ביאור הדברים: בספר הבהיר נאמר שיש עשר ספירות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. את הסדר מלמעלה למטה אנו מכירים; את הסדר מלמטה למעלה איננו מכירים.

הובא בפרדס שער מלמטה למעלה. ובע"ח [ובעץ חיים] סוף שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] שהם בחי' ע"ס [עשר ספירות] דאור ישר וע"ס [ועשר ספירות] דאור חוזר ושבע"ס [ושבע שפירות] דאור חוזר המלי' היא הכתר.

הדברים מובאים בפרדס, בשער "מלמטה למעלה". ובעץ חיים, בסוף שער מ"ן ומ"ד, [מבואר] שהכוונה לבחינות של עשר הספירות של אור ישר ושל עשר הספירות של אור חוזר, ושבע שפירות של אור חוזר, מלכות היא כתר.

(עמ"ש"ל [ע"ן מה שכתוב לעיל] מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב וביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בסופו).

(ראו מה שנכתב לעיל בענין זה בביאור על "והנה מנורת זהב", ובסוף הביאור על "כי על כל כבוד חופה").

וזהו ענין מעין גנים ובאר מים חיים כי הנה ענין מעין גנים היינו בינה דאצילות

וזהו ענינם של "מעין גנים" ו"באר מים חיים". ענינו של "מעין גנים" הוא בינה דאצילות,

שנק' ג"כ ים הקדמוני שיורדת לבי"ע ע"י התלבשותה תחלה במלי' דאצי' שנעשית עתיק לבריאה. ומזה נמשך מה שהנשמות נהנין מזיו בג"ע [בגן עדן] כי אימא מקננא בכורסיא.

הנקראת גם "ים הקדמוני", והיא יורדת לבריאה, יצירה ועשיה לאחר שהיא מתלבשת תחילה במלכות דאצילות, שנעשית עתיק לבריאה. מכאן נובעת [העובדה] שהנשמות נהנות מהזיו בגן עדן, שכן "אימא מקננא בכורסיא".

וזהו ענין מעין המשקה ג"ע [גן עדן] העליון ועד"ז הולך המעין ונמשך עוד שמלי' דבריאה נעשית עתיק ומקור הנובע ליצי' [ליצירה] ומלי' דיצי' [דיצירה] עתיק ומקור שממנו נובע המעין לעשי' [לעשיה] לג"ע [לגן עדן] התחתון.

וזהו ענינו של המעין המשקה את גן עדן העליון. וכך המעין ממשיך והולך הלאה: מלכות דבריאה נעשית עתיק והמקור הנובע ליצירה, ומלכות דיצירה נעשית עתיק ומקור שממנו נובע המעין לעשיה, לגן עדן התחתון.

ועצם מעין זה הוא בינה דאצילות וכדפי' בזהר ס"פ האזינו (דרצ"ח ע"א) דמעין גנים הוא בחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

ועצמותו של מעין זה היא בינה דאצילות, כפי שמבואר בזהר בסוף פרשת האזינו (דף רצ"ח ע"א), ש"מעין גנים" הוא בחינת "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן".

ושם פי' הגן הוא שמים את הגן לאכללא את הארץ והיינו כי שמים וארץ נק' גי'ע [גן עדן] העליון ותחתון כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ.

ושם מפרש שהגן הוא השמים; "את הגן" — לרבות את הארץ. כלומר, שמים וארץ נקראים גן עדן העליון וגן עדן התחתון, כידוע מן הפסוק "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ".

ועי' גי'כ בזהר ס"פ בלק (דרי"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) דח"ב [דחכמה ובינה] נק' מעייני הישועה. והנה השבח הזה דמעין גנים על כנס"י [כנסת ישראל] נאמר שהיא מלי' דאצילות ואף שהמעין הוא בחי' בינה.

וראה גם בזהר בסוף פרשת בלק (בסוף דף רי"ב ע"ב), שחכמה ובינה נקראות "מעייני הישועה". והנה, השבח "מעין גנים" נאמר על כנסת ישראל, שהיא מלכות דאצילות, אף שהמעין הוא בחינת בינה.

אך כדי שיומשך להגנים הוא דוקא עי' המלי' דאצילות שהוא דוקא הממוצע הממשיך אור א"ס ב"ה מאצי' לבריאה שהמלי' דאצי' נעשה כתר לבריאה שהכתר הוא הממוצע כו'.

אלא שהמשכתו אל הגנים נעשית דווקא באמצעות מלכות דאצילות, שהיא דווקא הממוצע הממשיך את אור אין סוף, ברוך הוא, מאצילות לבריאה; שכן מלכות דאצילות נעשית כתר לבריאה, והכתר הוא הממוצע וכו'.

וא"כ היא היא עיקר בחי' מעין גנים ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן ע"פ למען תירא כו'.

אם כן, היא עצמה עיקר בחינת "מעין גנים". וראה מה שנכתב על כך בפרשת ואתחנן, על הפסוק "למען תירא" וכו'.

4 וזהו ענין ע"ס [עשר ספירות] מלמעלה למטה שמעין זה נמשך מכח"ב [מכתר חכמה בינה] דתיקון כי הנהר יוצא

מעדן שהוא חכמה שמאין תמצא

וזהו ענין עשר הספירות מלמעלה למטה: מעין זה נמשך מכתר, חכמה ובינה דתיקון; שהרי הנהר יוצא מעדן, שהיא חכמה, אשר "נמצאת מאין",

וגם התגלות עתיק הוא בבינה ונמשך מלמעלה למטה לבחיי מלי דאצי' והיא נעשית עתיק לבריאה ומשקה גי'ע [גן עדן] העליון ותחתון כו'

וגם התגלות עתיק היא בבינה; והיא נמשכת מלמעלה למטה אל בחינת מלכות דאצילות, והיא נעשית עתיק לבריאה ומשקה את גן עדן העליון ואת התחתון וכו'.

(וזי"ש [וזהו שכתוב] כי כלה משקה כו' כגן ה' כו' עי' [עיינן] בזהר ח"א [חלק א'] ק"ט א' ועיינן ברבות פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] פ"י בע"א [באופן אחר]):

(וזהו שכתוב: "כי כולה משקה" וכו', "כגן ה'" וכו'; ראו זוהר, חלק א', 109a. ועיינו [בראשית] רבה, פרק 41, שמפרש זאת בדרך אחרת.)

5 ב והנה אח"כ משבח אותה בשבח אחר שהיא גי"כ באר מים חיים והיינו כי מה ששיבחה תחלה שהיא מעין גנים היינו מלמעלה למטה והוא בבחי' אור ישר שהמעין נמשך מלמעלה למטה.

ב. והנה לאחר מכן משבח אותה בשבח נוסף: שהיא גם "באר מים חיים". כלומר, השבח הראשון, שהיא "מעין גנים", מתאר המשכה מלמעלה למטה, בבחינת אור ישר, שכן המעין נמשך מלמעלה למטה.

ואח"כ משבח אותה במה שיש בה בחי' מלמטה למעלה שהוא עי"ס [עשר ספירות] דאור חוזר שבבחי' זו המלי' היא העיקר שהיא בחי' הכתר דעי"ס [דעשר ספירות] דאור חוזר כנ"ל

לאחר מכן משבח אותה על הבחינה שיש בה של "מלמטה למעלה", שהיא עשר ספירות של אור חוזר. בסדר זה מלכות היא העיקר, שכן היא בחינת הכתר של עשר ספירות של אור חוזר, כפי שהוזכר לעיל.

והוא ענין באר מים חיים שהבאר היא דנבעין מיא מתתא לעילא כמ"ש בזהר (ויחי דרל"ה א' ור"פ נח ד"ס ע"א).

וזהו עניינה של "באר מים חיים": הבאר היא מקום שבו "המים נובעים מלמטה למעלה", כמובא בזוהר (ויחי, דף רל"ה ע"א, ותחילת פרשת נח, דף ס' ע"א).

ועוד שהמעין הוא הנמשך ומשקה מאליו כענין ונהר יוצא מעדן להשקות כו'. והוא ענין ההמשכה שמלמעלה למטה משא"כ הבאר שאינו נעשה אלא עי"י חפירה וכרייה.

ועוד: המעין נובע ומשקה מעצמו, כמו שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות" וגו'. זו המשכה מלמעלה למטה. לעומת זאת, הבאר נוצרת רק באמצעות חפירה וכרייה.

ואע"פ [ואף על פי] שנביעת המים דבאר נקי ג"כ בידי שמים שהרי הם מים הנובעים אבל מ"מ אינן באים

ואף שנביעת המים שבבאר נקראת גם היא "בידי שמים", שהרי אלו מים נובעים, מכל מקום אין הם באים

אלא ע"י חפירה וכרייה ועי' בזהר פ' בלק (דרי"א סע"ב [סוף עמוד ב]) מה בין האי להאי כו'. והיינו שהבאר הוא

בחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דנוק' [דנוקבא] שזהו ענין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

אלא באמצעות חפירה וכרייה. ועיינו בזהר, פרשת בלק (סוף דף ר"א ע"ב): "מה בין זה לזה" וגו'. כלומר, הבאר היא כחינת העלאת מ"ן של נוקבא, והיא עניינה של אתערותא דלתתא.

והענין כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דרוש א' שעם היות בחי' המלי' בעצמה דהיינו בנין קומתה כבר נשלם בה הבירור והיא בבחי' התיקון.

והענין הוא כמבואר בעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש א': אף שבחינת מלכות עצמה — כלומר, בנין קומתה — כבר הושלמה בה מלאכת הבירור, והיא בבחינת התיקון,

אך המ"ן [המ"ן נוקבין] דנוקבא לא הוברר עדיין והוא שנשאר להתברר ע"י עבודתנו ובחטא אדה"ר [אדם הראשון] נפלו גם מ"ן [מ"ן נוקבין] דאימא כו'.

אך המ"ן של נוקבא עדיין לא נתבררו, וזהו מה שנותר להתברר באמצעות עבודתנו. ובחטא אדם הראשון נפלו גם המ"ן של אימא וגו'.

6 והנה בחי' שהמלי' נקי מעין גנים זהו מצד בחי' המלי' בעצמה שנשלם בה הבירור ובה נמשך מכח"ב [מכתר

חכמה בינה] דתיקון דאצי' ונעשית עתיק לבריאה להשקות הגנים כו'.

והנה, העובדה שמלכות נקראת "מעין גנים" היא מצד כחינת מלכות עצמה, שבה הושלם הבירור; אליה נמשכת ההשפעה מכתר, חכמה ובינה דתיקון שבאצילות, והיא נעשית עתיק לבריאה, כדי להשקות את הגנים וכו'.

אך מה שנקראת באר מים חיים זהו מצד העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דנוק' [דנוקבא] שנעשה ע"י עבודתנו כמו הבאר שצריך חפירה וכרייה כו'.

אבל העובדה שהיא נקראת "באר מים חיים" היא מצד העלאת מ"ן של נוקבא, הנעשית על ידי עבודתנו, בדומה לבאר שצריך לחפור ולכרות וכו'.

וממ"ן [וממ"ן נוקבין] **וממ"ד** [וממ"ן דוכרין] **הנמשך ע"י המ"ן** [המ"ן נוקבין] **נוצר הולד שהם הנשמות. וע"ש בע"ח** [בע"ח חיים] **דרוש א' שזהו ענין אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף כו' וזהו ענין עד דמטי רגלין ברגלין כו'.**

ומן המ"ן, וכן מן המ"ד שנמשכים באמצעות המ"ן, נוצר הולד — והם הנשמות. ועיינו שם בע"ח חיים, דרוש א', שזהו פירוש הדברים: "בן דוד אינו בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף" וכו'; וזהו גם ענין "עד שמגיעים הרגליים לרגליים" וכו'.

כי בכללות המ"ן [המ"ן נוקבין] **הוא בחי ציור אדם חב"ד** [חכמה בינה ודעת] **חג"ת** [חסד גבורה תפארת] **נה"י** [נצח הוד יסוד] **ובימי התנאים ואמוראים היו בירור חב"ד** [חכמה בינה ודעת] **חג"ת** [חסד גבורה תפארת] **ועכשיו הוא בירור נה"י** [נצח הוד יסוד] **עקבות משיחא** (ע' [עיי'ן] באגדה"ק [באגרת הקודש] ס' ט') **וזהו שכשיושלם הבירור כתיב ועמדו רגליו כו'.**

כי המ"ן בכללותם הם בחינת צורת אדם: חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. בימי התנאים והאמוראים התבררו חכמה, בינה ודעת וכן חסד, גבורה ותפארת, וכעת מתבררים נצח, הוד ויסוד — "עקבות משיחא" (ראו איגרת הקודש, איגרת ט'). ולכן, כאשר יושלם הבירור, נאמר: "ועמדו רגליו" וכו'.

והנה מבואר בספרי הרפואה שעיקר בנין הולד נעשה מזרע הנקבה שהאם מזרעת וזרע הזכר הוא כענין המחבץ דהיינו מ"ש כגבינה תקפיאני.

והנה מוסבר בספרי הרפואה שעיקר בנינו של הולד נעשה מזרע הנקבה, שהאם מפרישה, ואילו זרע הזכר פועל כחומר מקריש; ועל כך נאמר: "וכגבינה תקפיאני".

כמו שהגבינה התהוותה מהחלב רק שזהו ע"י שנותנים בו איזה דבר כמו קיבה שהוא המעמיד את החלב להיות נקפא שיעשה ממנו גבינה. כך זרע הזכר הוא המברר זרע הנקבה להיות נקפא ונעשה ממנו הולד כו'.

הגבינה נוצרת מן החלב, אלא שהדבר נעשה באמצעות הוספת חומר כלשהו, כגון קיבה, המעמיד את החלב וגורם לו להיקרש, וכך נעשית ממנו גבינה. בדומה לכך, זרע הזכר הוא המברר את זרע הנקבה, גורם לו להיקרש, וממנו נוצר הולד כו'.

8

וכך יובן הנמשל למעלה בענין הנשמות שנוצרו ממ"ן [ממ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ד דוכרין] שעיקר התהוותם הוא מהמ"ן [מהמ"ן נוקבין] דנוק' [דנוקבא] וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם שהמ"ן [שהמ"ן נוקבין] הוא הנשמות הקדושות ממש שנטבעו תוך הקליפות ואנו מעלין אותן בבחי' מ"ן [מ"ן נוקבין] כו'

כך יובן גם המשל למעלה בענין הנשמות, שנוצרו ממ"ן ומ"ד: עיקר התהוותן הוא מהמ"ן של נוקבא, כפי שנכתב שם בעץ חיים, שהמ"ן הן הנשמות הקדושות עצמן, ששקעו בתוך הקליפות, ואנו מעלים אותן בבחינת מ"ן וכו';

אלא שמ"מ היינו דוקא אחר שמתבררים ע"י המ"ד [המ"ד דוכרין] שהוא המברר את המ"ן [המ"ן נוקבין] בירור שני כי הוא מבחי' מ"ה [שם מ"ה] בחכמה אתברירו שממשיך בהם בחי' הביטול כו' כי שבה"כ [שבירת הכלים] ה"י [היה] מפני שהיו בחי' יש.

אלא שבכל זאת, הדבר נכון דווקא לאחר שהן מתבררות על ידי המ"ד, המבררים את המ"ן בירור שני. זאת משום שהם מבחינת מ"ה, שעליו נאמר "בחכמה אתברירו" — הוא ממשיך בהן את בחינת הביטול וכו'; שכן שבירת הכלים הייתה משום שהיו בבחינת יש.

אבל מ"מ עיקר הנשמה הוא מבחי' המ"ן [המ"ן נוקבין] והיינו לפי שהוא מבחי' חכמה וכתר דתהו שלמעלה מחכמה וכתר דתיקון שהוא בחי' המ"ד [המ"ד דוכרין].

אך בכל זאת, עיקר הנשמה הוא מבחינת המ"ן, משום שהוא מבחינת חכמה וכתר של תוהו, שלמעלה מחכמה וכתר של תיקון, שהיא בחינת המ"ד.

9

והיינו ששרשם משם ס"ג [שם ס"ג] שהוא מהות ועצמיות האורות שבא"ק [שבאדם קדמון] ולא הארה בעלמא כמו שם מ"ה [שם מ"ה] שממצחו כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו וכ"ה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ וישב גבי וחכמת המסכן כו'.

כלומר, שורשם בשם ס"ג, שהוא המהות והעצמיות של האורות שבאדם קדמון, ולא הארה בלבד, כמו שם מ"ה, שהוא ממצחו, כפי שכתוב באגרת הקודש, סמוך לסופה; וכך גם ברמ"ז, בתחילת פרשת וישב, על "וחכמת המסכן" וכו'.

וזהו ג"כ מ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' תשא אבנא למשקל בה דא יי פי' יי היינו בחי' חכמה דאצי' שהוא בחי' מ"ד [מ"ד דוכרין] המברר המ"ן [המ"ן נוקבין] כמו שהאבן שוקל הסחורה שבכף השנית ומגביה אותה.

וזהו גם מה שכתוב ברע"א מהימנא, בפרשת [כי] תשא: "אבן לשקול בה — זו יי". כלומר, יי היא בחינת חכמה דאצילות, שהיא בחינת מ"ד המבררים את המ"ן, כמו שהאבן שוקלת את הסחורה שבכף השנייה ומגביהה אותה.

ומי"מ אחר שנתברר המי"ן [המי"ן נוקבין] עי"י המי"ד [המי"ן דוכרין] אזי הוא נעלה יותר. וכמשל הסחורה שנשקלת בהאבן שהיא יקרה הרבה יותר מהאבן כו'.

אף על פי כן, לאחר שהמי"ן מתבררים באמצעות המי"ד, הם נעשים נעלים יותר; כמו במשל הסחורה הנשקלת באבן, שהיא יקרה בהרבה מן האבן וכו'.

(ועי"ש בעי"ח [בעץ חיים] דשני יודין שבאלף זהו ענין מי"ד [מי"ן דוכרין] ומי"ן [ומי"ן נוקבין] ולפי מה שכתוב) במי"א דבתפילין ציור האלף הוא י' ו' די י"ל [יש לומר] גי"כ שזהו ענין אבנא למשקל בה דא י' ומה ששוקלין

(ועי"ן שם בעץ חיים, ששתי היודי"ן שבאלף הן ענין מי"ד ומי"ן. ולפי מה שכתוב במקום אחר, שבציור האלף שבתפילין יש י', ו' וד', אפשר לומר גם שזהו פירוש יאבן לשקול בה — זו יי"; ומה ששוקלים,

היינו המי"ן [המי"ן נוקבין] הוא וי"ד שהם גי"כ עולים י' וזהו ענין ב' מחצית דשקל הקדש כמי"ש במי"א) וזהו גי"כ ענין עד דוד הגדיל ואחע"ב [ואשת חיל עטרת בעלה] לפי שהמי"ן [שהמי"ן נוקבין] שרשו מס"ג [משם ס"ג] הגבוה ממי"ה [משם מי"ה].

היינו המי"ן, הם ו' וד', שגם הם עולים למספר י'; וזהו ענין שתי מחציות השקל הקדוש, כפי שכתוב במקום אחר. וזהו גם ענין "עד דוד הגדיל", ואחע"ב, מפני ששורש המי"ן הוא מס"ג, הנעלה ממי"ה.

ועוד יובן ענין זה עי"ד מי"ש בספר הבהיר הובא בפרדס שער ט"ו פ"ד שכינה למטה כשם ששכינה למעלה מלהי"ד [משל למה הדבר דומה] למלך שהיו לו שבעה בנים כו'

וענין זה יובן עוד על פי מה שכתוב בספר הבהיר, המובא בפרדס, שער ט"ו, פרק ד': "שכינה למטה כשם ששכינה למעלה. משל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שבעה בנים" וכו'.

ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך אמר להם הריני מסבב ורואה אתכם היינו מלא כל הארץ כבודו עכ"ל [עד כאן לשונו].

"ואמר התחתון: אני למטה, אל אתרחק ממך. אמר להם: הריני מסבב ורואה אתכם"; היינו, "מלא כל הארץ כבודו". עד כאן לשונו.

ופי' הריני מסבב אתכם היינו שהוא ית' סוכ"ע והוא בחי' עיגול הגדול שלפני הקו שמקיף לכל העולמות.

ופירוש "הריני מסבב אתכם" הוא שהוא יתברך סובב כל עלמין, בחינת העיגול הגדול שלפני הקו, המקיף את כל העולמות.

10 והנה מצד הקו שייך בחי' מעלה ומטה ראשית הקו הוא בחכמה ושם עיקר הגילוי וכולם בחכמה עשית וכל מה שנמשך למטה יותר מתצמצם יותר ומתמעט גילוי האור והמלי

והנה, מצד הקו יש משמעות למעלה ולמטה: ראשית הקו היא בחכמה, ושם עיקר הגילוי — "את כולם בחכמה עשית". ככל שהאור נמשך למטה יותר, הוא מצטמצם יותר וגילוי האור מתמעט. ומלכות,

שהיא בחי' האחרונה שבע"ס [שבעשר ספירות] זהו ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך שהרי מצד אור הקו היא רחוקה יותר כו'.

שהיא הבחינה האחרונה מבין עשר הספירות, היא "והתחתון אמר: אני למטה, אל אתרחק ממך"; שהרי מצד אור הקו היא רחוקה יותר, וכו'.

11 והי' [והיה] התשובה הריני מסבב אתכם וא"כ מצד בחי' זו דסכ"ע [דסובב כל עלמין] העיגול הגדול המקיף להקו וכל העולמות א"כ אדרבה הרי המלי שם בתחתית הקו וסיומו הוא קרוב לבחי' העיגול הגדול יותר משאר הט"ס [הט' ספירות] שהם באמצע הקו עד"מ.

והתשובה הייתה: "אני מקיף אתכם". אם כן, מצד בחינת סובב כל עלמין — העיגול הגדול המקיף את הקו ואת כל העולמות — הרי אדרבה, מלכות, הנמצאת בתחתית הקו ובסיומו, קרובה לבחינת העיגול הגדול יותר משאר תשע הספירות, הנמצאות באמצע הקו, על דרך משל.

12 ואפילו בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שהוא ראשית הגילוי. הרי מתחלה נמשך הקו בבחי' כתר וא"כ הכתר מפסיק בין העיגול הגדול לבחינת חכמה עד"מ משא"כ בבחי' מלי הרי היא קרובה לתחתית העיגול בלי שום הפסק ביניהם.

ואפילו בחינת חכמה עילאה, שהיא ראשית הגילוי: הקו נמשך תחילה בבחינת כתר, ואם כן, כתר מפסיק בין העיגול הגדול לבין בחינת חכמה, דרך משל. לעומת זאת, בחינת מלכות קרובה לתחתית העיגול, ואין שום דבר מפסיק ביניהן.

13 וכמ"ש מזה בד"ה איהו וחיוהי ואין זאת אלא משום דרגלי א"ק [אדם קדמון] מסתיימים בתחתית עשיה ותחת רגליו מאיר אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בלי הפסק ביניהם רק כו'

וכפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "איהו וחיוהי": "וזה אינו אלא משום שרגלי אדם קדמון מסתיימות בתחתית העשיה, ומתחת לרגליו מאיר אור אין סוף, ברוך הוא, סובב כל עלמין, בלי שום הפסק ביניהם, אלא...";

וגם הקו מאיר ממטה למעלה בבחי' אור חוזר כו' ועי' יש כח ועוז בסיום הכלי דמלי' כו' יעו"ש [יעו"י שם].

"וגם הקו מאיר מלמטה למעלה בבחינת אור חוזר" וכו'; ועל ידי כך יש כוח ועוצמה בקצה הכלי של מלכות וכו'. עיינו שם.

14 ועדי' בענ' ין בירור ניצוצים דתהו שהם בחי' המי' [המי' נוקבין] שהם נתרחקו ונפלו למטה יותר בנוגה

דבי'ע וכשמתבררים מהקליפות ונכללים בקדושה מאיר בהם הארת הסוכ"ע בקירוב יותר

כך גם בעני' בירור ניצוצות התוהו, שהם בחינת מ"ן, מים נוקבין: הם התרחקו ונפלו נמוך יותר, אל הנוגה שבבי'ע; וכאשר מבררים אותם מן הקליפות והם נכללים בקדושה, הארה של סובב כל עלמין מאירה בהם בקרבה גדולה יותר.

וזהו ענין יתרון מעלת הבעלי תשובה על הצדיקים כי בחי' לרחוק שנעשה קרוב הרי הוא נעשה קרוב יותר מצד אור הסוכ"ע שמאיר בו יותר בבחי' קירוב וגילוי כו'

וזהו יתרון מעלתם של בעלי התשובה על הצדיקים: מי שהיה "רחוק" ונעשה קרוב, נעשה קרוב יותר מצד אור סובב כל עלמין, שמאיר בו ביתר שאת, בבחינת קרבה וגילוי וכו'.

ועדי' יובן כי בירורי ניצוצים דעשיה יש בהם יתרון יותר מהי"ט [מהאי טעמא] מכירורי דיצירה ובריאה וזהו ענין עד דמטו רגלין ברגלין הנז' [הנזכר] לעיל.

וכך יובן גם שבירורי הניצוצות שבעולם העשיה הם בעלי יתרון על בירורי הניצוצות שביצירה ובבריאה מאותה סיבה; וזהו ענין "עד דמטו רגלין ברגלין", שהוזכר לעיל.

15 וכנ"ל שתחת רגליו מאיר כו'. וזהו מ"ש בספר הבהיר דע"ס [דעשר ספירות] מלמעלה למטה ידענו לפי

שהמשכתם מבחי' הקו

וכנזכר לעיל, "מתחת לרגליו מאיר" וכו'. וזהו שכתוב בספר הבהיר: את עשר הספירות מלמעלה למטה "ידענו", מפני שהן נמשכות מבחינת הקו;

אבל ע"ס [עשר ספירות] מלמטה למעלה לא ידענו לפי שנמשך בהם הארת הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל בחי' המקיף הגדול שאין בו מעלה ומטה כלל

אבל את עשר הספירות מלמטה למעלה "לא ידענו", מפני שנמשכת בהן הארה של סובב כל עלמין, שעליו נאמר "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" — הבחינה של האור המקיף הגדול, שאין בו כלל מעלה ומטה,

והוא למעלה מהדעת וההשגה, ועדיין י"ל [יש לומר] מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] (ספ"ב [סוף פרק ב'] דר"ה [דראש השנה]) ע"פ שמש ידע מבואו הא ירח לא ידע מבואו.

והוא למעלה מן הדעת וההשגה. על פי זה אפשר להסביר את דברי חז"ל (בסוף פרק ב' של מסכת ראש השנה) על הפסוק "שמש ידע מבואו": "הא ירח לא ידע מבואו".

וע' זח"א [זהר חלק א'] ויחי (רל"ו סע"ב [סוף עמוד ב']) והיינו כי בחי' שמש הוא אור ישר מלמעלה למטה ידענו וראה בזוהר, חלק א', ויחי (סוף ע"ב, רל"ו). כלומר, בחינת השמש היא אור ישר מלמעלה למטה, שאותו "ידענו"; אבל בחי' ירח שירדה להיות ראש לשועלים לברר הניצוצים שנפלו מעולם התהו ועי"ז נעשה בחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] והוא בבחי' שלמעלה מהדעת וההשגה כנ"ל

אבל בחינת הירח, שירדה להיות "ראש לשועלים", כדי לברר את הניצוצות שנפלו מעולם התהו, ועל ידי כך נעשית בחינת העלאת מ"ן, היא בבחינה שלמעלה מן הדעת וההשגה, כנזכר לעיל;

וזוהו לא ידע מבואו וע' במק"מ [במקדש מלך] ר"פ צו בפ"י לא ידעתי נפשי שהוא בא ממקום גבוה מרדל"א [מרישא דלא אתידע] כו' ועיין ברבות בשה"ש [בשיר השירים] בפסוק לא ידעתי נפשי וע' בע"ח [בעץ חיים] שער א"א ספ"ב [סוף פרק ב']:

וזוהו "לא ידע מבואו". וראה במקדש מלך, בתחילת פרשת צו, בפירוש "לא ידעתי נפשי": שהיא באה ממקום נעלה, מרישא דלא אתידעא, וכו'. וראה גם במדרש רבה על שיר השירים, בפסוק "לא ידעתי נפשי"; וכן בעץ חיים, שער אריך אנפין, סוף פרק ב'.

16 ג והנה ענין באר מים חיים בעבודת ה' הוא ענין המצות מעשיות ברעותא דלבא (וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] כפי תולדות ע"פ ויחפרו עבדי יצחק) כי

ג. והנה, משמעותו של "באר מים חיים" בעבודת ה' היא המצות המעשיות הנעשות ברצון הלב (רעותא דליבא), כפי שנתבאר בפרשת תולדות, על הפסוק "ויחפרו עבדי יצחק". כי

הנה גוף מעשה המצוה הרי נעשה מדבר שנלקח מק"נ [מקליפת נוגה] כמו צמר דציצית וקלף דתפילין ועולה ונכלל בקדושה כמו באר מים חיים שנובע מתחת לקרקע כו'

החפץ הגשמי של מעשה המצוה עשוי מדבר שנלקח מקליפת נוגה, כגון צמר דציצית וקלף התפילין, והוא עולה ונכלל בקדושה, כמו "באר מים חיים" הנובעת מתחת לקרקע וכו'.

והגם שהמצות נק' תר"ך עמודי אור כמו שהעמודים נמשכים מן הגג לארץ כך הם המשכות מלמעלה למטה מכתר וחכמה דתיקון

ואף שהמצות נקראות "תר"ך עמודי אור" — כשם שהעמודים נמשכים מן הגג אל הארץ, כך הן המשכות מלמעלה למטה, מכתר וחכמה דתיקון —

אך הוא עד"מ כמו שהעמודים עומדים ע"ג [על גבי] קרקע דייקא שבה דייקא מתקיים העמוד שהקרקע הוא בחי' מעמיד ומחזיק של העמוד כך עיקר המשכת מ"ד [מיינ דוכרין] הנמשך

אלא שהדבר דומה לעמודים העומדים דווקא על הקרקע, שרק עליה העמוד מתקיים, שכן הקרקע היא המחזיקה ותומכת בו. כך גם עיקר המשכת מ"ד, הנמשכת

מכתר וחכמה דתיקון ע"י קיום המצוה כענין וצונו לי [לשון] צותא והמשכה כ"ז [כל זה] הוא ע"י העלאת מ"ן [מיינ נוקבין] אשר קדשנו במצותיו שהם נצוצים דכתר וחכמה דתהו שלמעלה מעולם התיקון כנ"ל.

מכתר וחכמה דתיקון באמצעות קיום המצוה, כענין "וצונו" — לשון צוותא והמשכה — כל זה הוא על ידי העלאת מ"ן: "אשר קדשנו במצותיו", שהן ניצוצות של כתר וחכמה דתהו, שלמעלה מעולם התיקון, כנזכר לעיל.

17 וזהו שהמצות הם דרך כלל בג' דברים מחשבה דבור ומעשה יש מצות שתלויים במחשבה. ויש מצות תלויים בדבור כמו תלמוד תורה ק"ש [קריאת שמע] ותפלה ובהמ"ז [וברכת המזון].

וזה הסיבה שהמצוות מתחלקות באופן כללי לשלושה דברים: מחשבה, דיבור ומעשה. יש מצוות התלויות במחשבה, ויש מצוות התלויות בדיבור, כגון לימוד תורה, קריאת שמע, תפילה וברכת המזון.

ורוב המצות הם במעשה שהם נגד ג' עולמות בי"ע שבהם שייך הבירורים היינו בירור ק"נ [קליפת נוגה] דבי"ע שזהו ענין באר מים חיים ונמשך

רוב המצוות הן במעשה. הן מקבילות לשלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה, שבהם שייך הבירור — כלומר בירור קליפת נוגה שבבריאה, ביצירה ובעשיה, וזהו ענין "באר מים חיים". ועל ידי כך נמשך

מזה תוספת אור בגי' [בגן עדן] בבחי' מעין גנים ע"ד שיצאו מים חיים מירושלים אל הים הקדמוני ונמשך גילוי האור לנשמת האדם בגי' [בגן עדן] א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף] כו'.

תוספת אור בגן עדן, בבחינת "מעין גנים", על דרך "יצאו מים חיים מירושלים אל הים הקדמוני"; וגילוי האור נמשך לנשמת האדם בגן עדן, [כאור] פנימי ואור מקיף וכו'.

18 וענין מעין גנים למטה באדם י"ל [יש לומר] שזהו עסק התורה ג"ן סדרים דאורייתא כי הנה מעין גנים הוא

מ"ד [מ"ד דוכריין] המברר המ"ן [המ"ן נוקבין] וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן דרס"ו

ואת ענין "מעין גנים" למטה, אצל האדם, אפשר לפרש כעיסוק בתורה — ג"ן סדרים דאורייתא, חמישים ושלושה סדרים של התורה. שכן "מעין גנים" הוא מ"ד, מים זכריים, המבררים את המ"ן, מים נקביים, כפי שכתב הרמ"ז בפרשת ואתחנן, דף רס"ו.

והנה בירור מעשה המצות הוא ע"י עסק התורה כמ"ש במ"א שזהו ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] כו'

והנה, בירור מעשה המצוות נעשה באמצעות העיסוק בתורה, כפי שנכתב במקום אחר: זהו פירוש המאמר "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" — מ"ה מברר ב"ן וכו'.

וגם בעסק התורה יש בחי' נהר וכחי' מים חיים שבחי' הגירסא נק' נהר ואינו מים חיים

גם בעיסוק בתורה יש בחינה של "נהר" ובחינה של "מים חיים": בחינת הגירסה נקראת "נהר", והיא אינה "מים חיים";

אבל מבחי' העיון והוא הולדת דעת חדש ממשיך בחי' מים חיים כו' וכמו שנת' [שנתבאר] במ"א:

אבל בחינת העיון, שהיא הולדת דעת חדשה ממש, ממשיכה את בחינת "מים חיים" וכו', כפי שנתבאר במקום אחר.

19 וזהו עלי באר ענו לה. פי' ענו לה הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שנמשך מתחלה לעורר העלאת מ"ן

[מ"ן נוקבין] להיות עלי באר.

וזהו "עלי באר ענו לה". פירוש "ענו לה" הוא אתערותא דלעילא, שנמשכת תחילה כדי לעורר העלאת מ"ן, כדי שתהיה "עלי באר".

וזהו באר מים חיים ונוזלים מן לבנון שנוזל ונמשך ממזלות העליונים ד"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שמשם

נמשך התעוררות רחמים להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

וזהו "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון": שנוזלים ונמשכים מן המזלות העליונים של י"ג מידות הרחמים, שמהם נמשכת התעוררות רחמים, כדי שתהיה אתערותא דלתתא,

כמאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה כו' (וע' באוצ'ח [באוצרות חיים] ד"ק ע"ב משי"ש [מה שכתוב שם] בשם האריז"ל [האר"י זכרוננו לברכה] בפ"י ענו לה. ואח"כ בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ תצא גבי כי תרכב על סוסיך).

כמו שאומרים: "ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה" וכו'. (ועי' באוצרות חיים, דף ק ע"ב, מה שכתוב שם בשם האריז"ל בפירוש "ענו לה"; ואחר כך ברמ"ז, בתחילת פרשת תצא, על "כי תרכב על סוסיך").

באר חפרוה שרים היינו כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע דאו"א [דאבא ואימא] תקינו לה כו' כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א']

"באר חפרוה שרים" הוא על דרך הכתוב "ויבן ה' אלקים את הצלע": שאבא ואמא תיקנו אותה וכו', כמו שכתוב בזהר, חלק א'

(מ"ט א'). והיינו מבחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאו"א [דאבא ואימא] וזהו נדיב' עם כו' וזהו ענין מקדש אד' כוננו ידיך.

(מ"ט ע"א). כלומר, מבחינת חג"ת של אבא ואמא; וזהו "נדיב' עם" וכו'. וזהו ענין "מקדש אד' כוננו ידיך".

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון ועיין מזה בע"ח [בעץ חיים] שער ל"ד שער הירח פ"ג [פרק ג'] ועמ"ש מזה ע"פ עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידך כו'.

ועיין במה שנתבאר על כך בביאור על "נשא את ראש בני גרשון", וכן בעץ חיים, שער ל"ד, שער הירח, פרק ג'; ועיין במה שנתבאר על כך על "עיני כל אליך ישברו" וכו', "פותח את ידך" וכו'.

20 וזהו ענין האבות שנקראו נדיב' עם והבחיר שבאבות הוא יעקב שנאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל וזהו חפרוה שרים.

וזה ענינם של האבות, שנקראו "נדיב' עם". הנבחר שבאבות הוא יעקב, שעליו נאמר: "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל"; וזהו "חפרוה שרים".

כי באברהם נאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו וביעקב נאמר וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו שהמלאך היה בטל ונכנע לו.

על אברהם נאמר: "והנה שלשה אנשים נצבים עליו", ואילו על יעקב נאמר: "וישר אל מלאך ויוכל, בכה ויתחנן לו", שכן המלאך היה בטל ונכנע לפניו.

21 והענין כי האבות היו מבחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] ובמדות הוא בחי' ההתחלקות כל מדה בפ"ע [בפני

עצמו] וע"כ היו אצל אברהם ג' מלאכים שאין מלאך א' עושה ב' שליחות כו' ג"כ בבחי' ההתחלקות.

הביאור הוא שהאבות היו בבחינת חסד, גבורה ותפארת, ובמדות יש בחינה של התחלקות — כל מידה בפני עצמה. לכן היו אצל אברהם שלושה מלאכים, שכן "מלאך אחד אינו עושה שתי שליחויות" וכו'; גם זה שייך לבחינת ההתחלקות.

אבל התורה דמחכמה נפקת היא כללות כולם כמו המוח שכולל כל הרמ"ח אברים כו' ועיין בסש"ב

[בספר של בינונים] פנ"א נ"ב

אבל התורה, ש"מחכמה נפקת", היא כללות כולם, כמו המוח הכולל את כל רמ"ח האיברים וכו'. ועינינו בספר של בינונים, פרקים נ"א ונ"ב.

וזהו שאמרו ע"פ כפטיש יפוצץ סלע מקרא א' יוצא לכמה טעמים כו' ויעקב עם היותו בבחי' מדות

וזהו שאמרו על הפסוק "כפטיש יפוצץ סלע": מקרא אחד יוצא לכמה טעמים וכו'. ויעקב, אף שהוא בבחינת מדות,

אך שרשו מח"ע [מחכמה עילאה] יסוד אבא הנמשך ומתפשט בתוך המדות וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה

[להאריז"ל]] ע"פ ויקם עדות ביעקב כו'

שורשו הוא מחכמה עילאה, יסוד אבא, הנמשך ומתפשט בתוך המדות, כמבואר בלקוטי תורה של האריז"ל על הפסוק "ויקם עדות ביעקב" וכו'.

(וכמבואר בפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב ובפ' וישלח ע"פ ויאבק איש עמו) ולכן נאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים כו'.

(כמבואר בפרשת בלק, בביאור על הפסוק "מי מנה עפר יעקב", ובפרשת וישלח, על הפסוק "ויאבק איש עמו"). ולכן נאמר עליו: "כי שרית עם אלקים ועם אנשים" וכו'.

והנה מבחי' שם אלקים נמשך הצמצום וההסתרה ואנשים מט"ט [מטטרון] וסנד"ל [וסנדלפון] שהם ג"כ להיות לבוש והעלם ונק' נעל דשכינתא כמ"ש במ"א ויעקב הוא המשתרר על בחי' זו שלא יהיה העלם והסתרה וזהו ענין החפירה והכרייה כו'.

והנה מבחינת שם אלקים נמשכים הצמצום וההסתרה, ו"אנשים" הם מט"ט וסנד"ל, שגם הם משמשים לבוש והעלם, ונקראים "נעל דשכינתא", כמבואר במקום אחר. ויעקב הוא המתגבר על בחינה זו, כדי שלא יהיה העלם והסתרה; וזהו ענין החפירה והכרייה וכו'.

במחוקק זה משה יסוד אבא שהוא עושה החקיקה בפנימיות בחינת ביטול כו' כי משה מלגאו יעקב מלבר שיש ב' חקיקות לכלי מבפנים ומבחוץ כו'.

"במחוקק" — זהו משה, יסוד אבא, העושה את החקיקה בפנימיות, בבחינת ביטול וכו'. שהרי "משה מלגאו, יעקב מלבר": בכלי יש שתי חקיקות, מבפנים ומבחוץ וכו'.

ועמ"ש סד"ה צו את בני [בני ישראל] כו' את הכבש אחד תעשה בבקר כו'. במשענותם הם בחי' תמכי אורייתא

ועיינו כמה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "צו את בני ישראל" וכו', "את הכבש אחד תעשה בבקר" וכו'. "במשענותם" — זו בחינת תומכי אורייתא.

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פכ"א גבי קדושא רבא. אותיות באר. כו' עד שמיה רבא. והיינו שע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דבחינת באר מים חיים הנ"ל נמשך בחי' גילוי שמיה רבא

(ועיינו בפרי עץ חיים, שער השבת, פרק כ"א, בעניין קדושא רבא, קידוש של יום השבת: "אותיות באר" וכו', עד "שמיה רבא". כלומר, על ידי העלאת המ"ן של בחינת "באר מים חיים" הנזכרת לעיל, נמשכת בחינת הגילוי של "שמיה רבא",

דהיינו שמו הגדול ועמ"ש מענין גילוי זה ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים] דפ' ציצית. עוד מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם שממשיכים מבארעליון דבינה בבאר תחתון דמלכות ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] בשלח) (ס"ג ב').

כלומר, שמו הגדול. ועיינו כמה שנכתב בעניין גילוי זה על הפסוק "אני" וכו', "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", בפרשת ציצית. עוד מבואר שם בפרי עץ חיים שממשיכים מן הבאר העליונה, שבכינה, אל הבאר התחתונה, שבמלכות. ועיינו בזהר, חלק ב', בשלח) (ס"ג ב').

ועיין מענין ב' בארות אלו בבה"ז [בביאורי הזהר] ע"פ ויצא יעקב מבאר שבע. ומה שנכפל בתורה ע"כ שם העיר באר שבע. האחד גבי אברהם (בפ' וירא כ"א ל"א).

ועיינו בעניין שתי בארות אלו בביאורי הזהר, על הפסוק "ויצא יעקב מבאר שבע". אשר לכך שהתורה חוזרת על השם "באר שבע": הפעם הראשונה היא אצל אברהם (בפרשת וירא, כ"א:ל"א),

השני גבי יצחק בפי' (תולדות כ"ו ל"ג) שרומז לשני בארות הנ"ל דבינה ומלכות. ועפ"י [ועל פי זה] יש לפרש פי' אז ישיר ישראל כו' עלי באר.

והפעם השנייה אצל יצחק, בפרשת תולדות (כ"ו:ל"ג); הדבר רומז לשתי הבארות הנזכרות לעיל, של בינה ושל מלכות. ועל פי זה אפשר לפרש את משמעות הפסוק "אז ישיר ישראל" וכו', "עלי באר":

שהשירה היא להמשיך הכח מלמעלה מבחינת ומדרגת הבאר העליון להיות עלי באר ר"ל [רוצה לומר] שגם ההעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] שמלמטה מבחי' מלי' יהיה כעין בחי' ומדרגת הבאר העליון דבינה.

השירה נועדה להמשיך את הכוח מלמעלה, מבחינתה ומדרגתה של הבאר העליונה, כדי שגם הבאר התחתונה תהיה בבחינת "עלי באר". כלומר, שגם העלאת המ"ן מלמטה, מבחינת מלכות, תהיה בדומה לבחינתה ולדרגתה של הבאר העליונה, בינה.

שאם אין זאת הרי יש הפרש ביניהם כמ"ש בד"ה שיר השירים ההפרש בין כלתה נפשי לחצרות ה' שכן אם לא כך, יהיה הבדל ביניהן, כפי שנכתב במאמר המתחיל "שיר השירים", על ההבדל בין "כלתה נפשי לחצרות הוי",

דהיינו בחינת בכל נפשך ובין בחינת כלה שארי ולבבי לשון כליון שהוא בחי' מס"נ [מסירות נפש] באחד כו' ע"ש.

כלומר, בחינת "בכל נפשך", ובין בחינת "כלה שארי ולבבי" — לשון כליה, שהיא בחינת מסירות נפש ב"אחד" וכו'. עיינו שם.

אך בחי' עליית המלי' ע"ד לא זו מחבבה עד שקראה אמי וע"ד כעיר שחוברה לה יחדו בד"ה פקודי המשכן משכן העדות היינו כשהיא ג"כ בבחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] הנ"ל וזהו ענין בכל מאדך.

אבל בחינת עליית המלכות — על דרך "לא זו מחבבה עד שקראה אמי", ועל דרך "כעיר שחוברה לה יחדו", במאמר המתחיל "אלה פקודי המשכן העדות" — היא כאשר גם היא נמצאת בבחינת העלאת המ"ן הנזכרת לעיל; וזהו ענין "בכל מאדך".

22 וזהו ענין עליות דשבת שבחי' ו"ה עולים במדרגת י"ה. ולכן כדי להיות עלי באר בבחי' זו צ"ל ע"י המשכת כח מלמעלה וזהו באר חפרוה שרים כמ"ש מזה בד"ה ראה ריח בני גבי אשר ברכו הוי'.

וזהו ענין העליות של שבת, כאשר בחינת ו"ה עולה למדרגת י"ה. לכן, כדי שיתקיים "עלי באר" בבחינה זו, הדבר צריך להיעשות באמצעות המשכת כוח מלמעלה. זהו "באר חפרוה שרים", כפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "ראה ריח בני", בענין "אשר ברכו הוי'".

23 ואזי עיי העלאת מ"י [מיינ נוקבין] בבחינת עלי באר ממשיך מבחי' אור א"ס ב"ה בעצמו הסוכ"ע שלמעלה מהמשכת הקו כו' יעו"ש [יעו"ש שם]. וזהו ענין גילוי שמיה רבא.

ואז, באמצעות העלאת מים נוקביים בבחינת "עלי באר", ממשיכים מבחינת אור אין סוף ברוך הוא עצמו את סוכב כל עלמין, שלמעלה מהמשכת הקו וכו'. עיינו שם. וזהו ענין גילוי "שמי הגדול".

וזהו ענין באר מים חיים שנובע תמיד שהוא ע"ד תרין ריעין דלא מתפרשין והוא בחי' תורתו אומנתו ועכ"ז [ועם כל זה] מפסיקין לק"ש [לקריאת שמע] להיות בבחי' באר הנ"ל בעסק תורתו כו'.

וזהו ענין "באר מים חיים", הנובעת תמיד, בדוגמת "שני רעים שאינם נפרדים"; וזו בחינת "תורתו אומנותו". ואף על פי כן, מפסיקים לקריאת שמע, כדי שבעיסוקם בתורה יהיו בבחינת הבאר הנזכרת לעיל וכו'.

24 ועד"ז י"ל [יש לומר] ההפרש בין מעין גנים לבחינת באר מים חיים כי מעין גנים שיוצא מאליו תמיד זהו כענין ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד והוא יחוד תדירי דחכמה ובינה להחיות העולמות.

ובדרך זו אפשר להסביר את ההבדל בין "מעין גנים" לבין בחינת "באר מים חיים". "מעין גנים", הנובע מעצמו ללא הפסק, דומה ל"ונהר יוצא מעדן": הוא יוצא ללא הרף. זהו הייחוד התמידי של חכמה ובינה, שמחיה את העולמות.

אבל להיות המשכת אור חדש ממש מאור א"ס זהו ע"י חפירת וקריית באר מים חיים כו' ועיין מזה בביאור דזכור ושמור.

אבל כדי שתהיה המשכה של אור חדש ממש מאור אין סוף, הדבר נעשה באמצעות חפירה וקריית של "באר מים חיים" וכו'. ראו על כך בביאור למילים "זכור" ו"שמור".

גם י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה ראה ריח בני ההפרש בין בחי' בארה של מרים שהוא מעין הנובע מאליו שזה העלאת מ"י [מיינ נוקבין] להא"פ [להאור פנימי] ובין באר חפרוה שרים

אפשר להסביר זאת גם על פי מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ראה ריח בני", על ההבדל בין בחינת הבאר של מרים, שהיא מעין הנובע מעצמו — והיינו העלאת מים נוקבין אל אור פנימי — לבין "באר שחפרוה שרים",

שהוא להיות העלאת מ"י [מיינ נוקבין] לבחי' המקיף עליון כו' עד"ז י"ל [יש לומר] ההפרש בין בחי' מעין גנים ובין באר מים חיים.

שענינה העלאת מים נוקבין אל בחינת המקיף העליון וכו'. ובדרך זו אפשר להסביר את ההבדל בין בחינת "מעין גנים" לבין "באר מים חיים".

25 וע"ז נאמר באר חפרוה שרים חב"ד [חכמה בינה ודעת] כשר לפני המלך כו'. וענין במשענותם. כי הנה בחי'

העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] הנ"ל נקרא בשם הילוך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים.

ועל כך נאמר: "באר חפרוה שרים" — חכמה, בינה ודעת, כשר לפני המלך וכו'. וזהו ענין "במשענותם": הבחינה של העלאת מ"ן שהזכרה לעיל נקראת "הליכה", כפי שנאמר: "ונתתי לך מהלכים בין העומדים".

שהמלאכים שעבודתם לעורר ולהמשיך יחוד התדירי בחי' ובטובו מחדש כו' נקרא עומדים אבל הנשמות שע"י חפרוה כרוה ממשיכים אור חדש נק' מהלכים

המלאכים, שעבודתם לעורר ולהמשיך את הייחוד התמידי, את הבחינה של "ובטובו מחדש" וכו', נקראים "עומדים"; ואילו הנשמות, שעל ידי "חפרוה כרוה" ממשיכות אור חדש, נקראות "מהלכים".

ולכן במלאכים נאמר ורגליהם רגל ישרה ופי' התוספות פ"ב [פרק ב'] דחגיגה די"ג ע"א מהירושלמי פ"ט דברכות שהוא מהלך ת"ק שנה כמו מן הארץ לרקיע ועוד יותר עליו הרגל י"ה היינו כמנין ישרה שהוא תקט"ו

לכן נאמר על המלאכים: "ורגליהם רגל ישרה". ותוספות פירשו (חגיגה, פרק ב, דף יג ע"א), על פי הירושלמי (ברכות, פרק ט), שהרגל היא מהלך של חמש מאות שנה, כמו המרחק מן הארץ לרקיע, והרגל מוסיפה על כך עוד י"ה, כלומר חמש עשרה, כמניין "ישרה", שהוא תקט"ו;

דהיינו שעבודתם להמשיך בחי' י"ה בבחי' העולמות שהן מהלך ת"ק שנה והיינו כמ"ש כי ב"ה הוי' צור עולמים כיו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] בה' נברא העוה"ז.

כלומר, עבודתם היא להמשיך את הבחינה של י"ה אל תוך העולמות, שהם מהלך של חמש מאות שנה. וזהו שנאמר: "כי ב"ה הוי' צור עולמים" — כי נברא העולם הבא, ובה' נברא העולם הזה.

ע"כ עבודתם להמשיך בחי' זו להיות ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וכיון שמקור ההמשכה מבחי' ב' אותיות י"ה נק' עומדים.

לכן עבודתם היא להמשיך בחינה זו, כדי שיהיה "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית". ומכיוון שמקור ההמשכה הוא מבחינת שתי האותיות י"ה, הם נקראים "עומדים".

אבל בישראל נאמר עד יעבור עמך הוי' למעלה משם הוי' להמשיך מעצמות אור א"ס ממש אור חדש זהו ענין מהלכים. וכמ"ש והתהלכתי בתוכם. והמשכה זו זהו ע"י בכל מאדך בלי גבול.

אבל על ישראל נאמר: "עד יעבור עמך הוי'" — למעלה משם הוי', כדי להמשיך אור חדש מעצמות אור אין סוף ממש. זהו ענין "מהלכים", כפי שנאמר: "והתהלכתי בתוכם". והמשכה זו נעשית על ידי "בכל מאדך", בלי גבול.

26 והנה ההילוך הוא ע"י הרגלים וזהו ענין שלש רגלים תחוג לי שבהן ועל ידן נמשך הכח שיוכל להיות בכל מאדך וכמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו וגם הנשמות נקי רגל כמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי.

והנה ההליכה נעשית באמצעות הרגליים. זהו ענינם של "שלוש רגלים תחוג לי": בהן ועל ידן נמשכת היכולת להגיע למדרגת "בכל מאדך", כפי שנאמר על הפסוק "להקריב לי במועדו". גם הנשמות נקראות "רגל", כפי שנאמר על הפסוק "והארץ הדום רגלי".

27 וכמ"ש בנים אתם לה' וברא כרעא דאבוה כו'. אך עכ"ז [עם כל זה] צריך משענת שיוכל להיות מהלך ברגליו וכמ"ש באלישע קח משענתי בידך כו'

כמו שנאמר: "בנים אתם להוי", ו"הבן הוא כרגל של אביו" וכו'. ואף על פי כן, דרושה משענת כדי שיוכל ללכת ברגליו, כמו שנאמר על אלישע: "קח משענתי בידך" וכו'.

והיינו שע"י קיום המצות שנקרא במשענותם תמכין ע"ז יומשך הכח בנפש להיות בבחינת מהלכים וכמ"ש אם בחקתי תלכו שע"י קיום החוקים יבוא לבחינת תלכו וכמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא וזהו, שעל ידי קיום המצוות, הנקראות "במשענותם" — תמכין, ועל ידן נמשכת בנפש היכולת להיות בבחינת "מהלכים". זהו שנאמר: "אם בחקתי תלכו" — על ידי קיום החוקים מגיעים לבחינת "תלכו", כפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "ועתה יגדל נא".

וזהו ענין מטה עוזך ישלח ה' מציון. פ"י מטה לשון הטייה והמשכת בחי' עוז וכח.

וזהו פירוש "מטה עוזך ישלח ה' מציון": "מטה" הוא מלשון הטיה, וכן ענינו המשכת בחינת עוז וכוח.

(וכמ"ש [וכמה שכתוב שם] בפ"י אדון עוזנו כו' וע' ברכות וישב פרשה פ"ה ע"פ חותמך ופתילך ומטך כו' וס"פ קרח.

(כפי שנכתב שם בפירוש "אדון עוזנו" וכו'. וראו גם בראשית רבה, וישב, פרשה פ"ה, על הפסוק "חותמך ופתילך ומטך" וכו', ובסוף פרשת קרח.)

ועמ"ש [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ והנה פרח מטה אהרן כו' וע"י [ועיין] במא"א [במאורי אור] אות מ"ם סס"ד ועיין בגמרא פ"ו דפסחים דס"ח סע"א [סוף עמוד א] ע"פ ואיש משענתו בידו. ובזח"א [ובזהר חלק א] תולדות קל"ה א' ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם).

וראו מה שנכתב לעיל על הפסוק "והנה פרח מטה אהרן" וכו'. עיינו גם במאורי אור, אות מ', סעיף ס"ד; ובגמרא, פסחים, פרק ו, סוף דף ס"ח ע"א, על הפסוק "ואיש משענתו בידו"; וכן בזוהר, חלק א, תולדות, קל"ה ע"א, ובפירוש הרמ"ז שם).

והיינו שתחיית המתים נמשך ע"י המ שכה מבחינת סוכ"ע וזהו ענין במשענותם ולכן משם נמשך הכח ג"כ להיות באר מים חיים.

כלומר, תחיית המתים נמשכת על ידי המשכה מבחינת סוכב כל עלמין, וזהו עניין "במשענותם". לכן משם נמשך גם הכוח להיות "באר מים חיים".

וכן והיה ביום ההוא יצאו מים חיים כו' ועמ"ש מענין מים חיים ע"פ ויקחו אליך פרה כו':
וכן נאמר: "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים" וכו'. וראו מה שנכתב בעניין מים חיים על הפסוק "ויקחו אליך פרה"
וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/9

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק